

Brauc mājās, meitiņ!

Dzelzceļa vēstures muzejā pašlaik skatāma izstāde *NYET, NYET, SOVIET! Politiskie protesti un demonstrācijas ārpus Latvijas 1945–1991*. Izstādes dvēsele ir muzeja un pētniecības centra *Latvieši pasaulē* galvenā kuratore MARIANNA AULICIEMA. Viņa par latvieti izauga Austrālijā.

Biedrība *Latvieši pasaulē* – muzejs un pētniecības centrs ir 2007. gadā dibināta privāta bezpeļņas organizācija ar savu biroju, krātuvi, bibliotēku un darbiniekiem Rīgā, kā arī aktīvu valdi un biedriem Latvijā un ārzemēs. Muzeja *Latvieši pasaulē* tēma ir

latviešu izceļošanas vēsture no Latvijas un dzīve diasporā – zemes meklētāji 19. gadsimtā, baptistu izceļotāji uz Dienvidameriku, 1905. gada revolūcijas un Pirmā pasaules kara bēgļi, trimdas gaitās devušies ļaudis Otrā pasaules kara laikā, mūsdienu

izbraucēji, arī pagātnes izbraucēju pēcnācēji un citi.

Pagaidām *Latvieši pasaulē* ir muzejs bez pastāvīgas ekspozīcijas. Piecpadsmit gados savākts pamatīgs materiāls – daudz pētīts, lasīts, runāts un dzirdēts, krājumā ir 20 000 priekšmetu, stāstu, fotogrāfiju un dokumentu. Muzeja krājums deponēts Latvijas Nacionālajai bibliotēkai un atrodas tās pagrabstāvā, bet publikai nav pieejams. Šogad *Latvieši pasaulē* nomā telpas birojam un izstāžu zālei Berga bazārā, un te ik nedēļu notiek dažādi pasākumi.

Ilgus gadus muzejs meklēja telpas ārpus Rīgas, līdz izlēma, ka tam tomēr jābūt Rīgā. «Liela daļa mūsu mērķauditorijas ir ārzemju latvieši. Viņi parasti Latvijā ciemojas īsu brīdi, bet Rīgā ir vienmēr, tāpēc esam mainījuši koncepciju – muzejs būs te. Telpu vēl nav, bet ir smuka mērķziedoju summa, lai sāktu nopietni izskatīt īpašumu piedāvājumus,» stāsta Marianna.

Viņas darbs muzejā *Latvieši pasaulē* nav nejaušība, bet likumsakarība. 2007. gadā, kad to dibināja, Marianna jau dzīvoja Latvijā. Muzeja pirmā valdes priekšsēde, Amerikas latviete

Maija Hinkle, viņu uzrunāja, un Marianna teica jā.

Vēl dzīvodama Austrālijā, Marianna studēja antropoloģiju un muzeoloģiju, strādāja par vicekuratoru muzejos Austrālijas pavalstīs Kvīnslendā un Viktorijā. «Pirmais darbs pēc studijām man bija Viktorijas muzejā – tolaik Melburnā būvēja imigrācijas muzeju, jo Austrālija ir valsts, kurā ir daudz imigrantu. Nebiju iedomājusies, ka mans pirmais darba uzdevums būs runāt latviski – tas bija liels prieks! Gāju intervēt brīnišķīgo latvieti Annu Apinis. Viņas stāsts par izbēgšanu no Latvijas bija liels un grezns un aizņēma lielu daļu muzeja telpas, jo Anna tam uzdāvināja savas aužamās stelles. Runāju arī ar citiem Austrālijas imigrantiem – tibetiešu bēgļiem, kas bija atbraukuši uz Melburnu, arī ar kādu itāļu dāmu, kura te bija nonākusi pēc Otrā pasaules kara.»

BAZNĪCAS STŪRAKMENS

Latvieši pasaulē ir vienīgais muzejs, kas apkopo liecības, priekšmetus, fotogrāfijas un stāstus par latviešu izceļošanu no Latvijas un dzīvi diasporā. «Informācija par dažādos laikos no Latvijas izbraukušiem joprojām ir nepilnīga. Par maz zinām, ka latvieši svešumā jutās un joprojām jūtas kā latvieši,» saka Marianna. «Tolaik sapratām, ka Otrā pasaules kara izbraucēju paaudze diezgan strauji sāk aiziet, tāpēc ir pēdējais laiks uzklaut viņu stāstus un liecības. Stāsti ir tik svarīgi! Var nosaukt skaitli, cik bēgļu izbrauca uz rietumiem, bet vienas ģimenes individuālais stāsts par to, kā tieši tas notika, padarīs šo notikumu saprotamāku un pacels citā līmenī.»

Marianna labi atceras pirmo *Latviešu pasaulē* muzeja eksponātu, ko sagādāja Amerikas latvietis profesors Andris Straumanis. Viņš interesējās par veclatviešiem – latviešiem, kuri uz Ameriku un citām zemēm izbrauca jau 19. gadsimtā, piemēram, zemes meklējumos. Profesors bija pētījis vienu no vecākajām un lielākajām latviešu kolonijām ASV, kuru 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā Linkolnas apriņķī Viskonsinā dibināja izceļotāji no Krievijas impērijas Kurzemes un Kauņas guberņām. Viņiem tur bija ne vien lauki un fermas, bet

pat pašu rokām būvētā un 1906. gadā atklātā luterāņu baznīca.

30. gadu sākumā dievkalpojumi Linkolnas baznīcā notika divreiz mēnesī, bet 1951. gadā to slēdza un pēc desmit gadiem nojauc – palika tikai kapsēta ar kapakmeņiem. Andris zināja, ka baznīcas pamatu stūrakmens mētājas ceļmalā. Kad dibinājās muzejs, viņš teica: man padomā ir eksponāts! Savulaik viņš lielo, smago betona stūrakmeni bija ielicis mašīnas bagāžniekā, aizvedis mājās un glabāja dārzā, bet nu bija gatavs to dāvināt muzejam. 2011. gadā baznīcas stūrakmens nonāca Latvijā un ir reģistrēts kā simbolisks muzeja pirmais eksponāts. Marianna atceras: «Tolaik mans palīgs un lietvedis muzejā bija Juris Zalāns. Abi braucām atmuītot baznīcas stūrakmeni – Andris to bija atsūtījis ar kuģi. Saruna ar muitnieku bija ļoti gara, jo vajadzēja precizēt, kas īsti atsūtīts. Baznīcas stūrakmens! Ahā, tāpat kaut kas vēsturisks, tāpēc tam ir naudas vērtība! Kāda? Sakām – muzejam tā ir milzīga vērtība, bet kāda gan var būt naudas vērtība betona blūķim! Muitnieks saka – bet, ja nodosiet antikvariātā, cik tad maksās? Kas gan ņems antikvariātā pāršķeltu betona gabalu! Visu dienu ņemāmies, kamēr dabūjām savu eksponātu!»

CIENA PAR DROSMI

«Sākām lēnām braukt ekspedīcijās un intervēt cilvēkus gan Krievijā, gan Brazīlijā, lai uzklautu viņu izceļošanas stāstus. Esmu intervējusi cilvēkus par demonstrācijām ārpus Latvijas, par dziesmu svētkiem, par ēdienu, ko svešās zemēs gatavo latvieši. Daudzi no satiktajiem ir jau aizsaulē. Cik labi, ka mēs viņu stāstus iemūžinājam,» saka Marianna.

Muzeja pašreizējais lepnums ir izstāde *NYET, NYET, SOVIET! Politiskie protesti un demonstrācijas ārpus Latvijas 1945–1991*. Tas ir iedvesmojošs, maz zināms stāsts par to, kā trimdas latvieši padomju okupācijas laikā uzturēja dzīvu Latvijas neatkarības ideju, gadu desmitiem aizrautīgi, pašizliedzīgi un radoši rīkojot politiskus protestus un demonstrācijas, lai pievērstu uzmanību Baltijas valstu okupācijai. Izstādē apskatāmi demonstrāciju plakāti, lozungi, apģērbi,

rekvizīti, arī muzeja krājuma lielākais priekšmets – demonstrāciju mašīna *Plymouth Valiant*. «Trimdas latviešu pārliecību Latvijas okupācijas gados raksturo politisko demonstrāciju skanīgais sauklis *NYET, NYET, SOVIET!* Diemžēl līdz ar karu Ukrainā šodien tas atkal kļuvis aktuāls,» saka Marianna.

«Izstādes ideja radās jau pirms vairākiem gadiem, kad likās – pilsoniskā līdzdalība Latvijā ir pārāk maza: demonstrācijās iet nemākam, jaunieši ir īpaši politiski neaktīvi. Izstāde jau bija gatava, bet... nāca kovids. Drīz vien uzplauka *antivakseru* kustība, un sapratām – redz, viņi tomēr prot demonstrēt! Atkal nebija īstais laiks izstādei – tādā brīdī negribējām mācīt, ka uzmanības pievēršanas un viedokļa izteikšanas vārdā var pat mēģināt izjaukt svarīgus pasākumus. Kad sākās Ukrainas karš, sapratām – tagad izstādei ir īstais laiks. Demokrātiskā sabiedrībā demonstrācijas ir vajadzīgas, lai izteiktu savu viedokli – tas jādara, jo ikvienam ir gan tiesības, gan pienākums iestāties par to, kas viņam svarīgs.»

Cik iedvesmojoši ir demonstrāciju stāsti, ar kuriem, esot sajuņai no miljona, latviešiem izdevās iekļūt lielāko pasaules preses izdevumu slejās! Stokholmā Hruščova vizītes laikā latvieši palaida nokrāsotu sivēnu, kuru vēl arī ieeļļoja, lai grūtāk noķert. Jauunieši pat iebetonēja sevi, lai viņus no demonstrāciju vietas tik ātri nevar padzīt. Un, protams, mācītāja Māra Ķirsona stāsts – viņš Madridē pilināja savas asinis uz PSRS karoga!

«Mani latviešu demonstrantu stāstos visvairāk aizkustina gatavība pat tikt apcietinātiem. Ļoti cienu šo cilvēku drosmi: pat zinot, ka nonāks apcietinājumā, viņi tomēr cēlās un gāja, nedomājot par savu karjeru un dažādiem iespējamiem ierobežojumiem. Nezinu, vai es būtu tik drosmīga,» saka Marianna.

KLIEGT, NEVIS STĀVĒT AR SVECĪTI

«Astoņdesmitajos gados biju par jaunu, lai patstāvīgi dotos demonstrācijās, bet atceros kādu piedalīšanos tādā kopā ar vecākiem. Brisbenas ostā bija pietauvojies militārais kuģis, un hipiji devās demonstrācijā pret

Mana vecmamma ar vectēvu un viņu bērni – mana mamma un viņas brālis bēgļu nometnē Vācijā ap 1946. gadu.

Es ar savu ģimeni – vīru un dēliem – filmas *Valiant* pirmizrādē 2021. gada. 18. novembrī.

Es ar kolēģi Ievu Vītolu izstādes *Nyet Nyet Soviet* atklāšanā 2022. gada. 4. maijā. Autors Mārtiņš Zīders.

Pirmais, ko dara latvietis, atgriežoties savā zemē, – noliek ziedus pie Brīvības pieminekļa.

nedēļas biju kādā citā piketā, kurā cilvēki stāvēja ar svecitēm un klusi runāja par to, kā viņiem sāp notiekošais Ukrainā. Tas bija nevis protests, bet piemiņas pasākums! Tā neprotestē! Man bija tādas dusmas, ka tajā klusumā noklīdzos un aizgāju. Demonstrācija nav stāvēšana ar svečiti, tajā iet tāpēc, lai dabūtu emocijas no sevis ārā, nevis grimtu tajās vēl vairāk.»

BLONDIEM MATIEM, ZILĀM ACĪM

«Mans tētis bija ģeogrāfijas profesors universitātē, mamma – zobārste, no Latvijas viņi kā bērni izbrauca 1944. gadā. Esmu dzimusi Kanādā un augusi Austrālijā, bet vienmēr gribēju dzīvot Latvijā. Tiku audzināta tā, ka Latvija man likās brīnumainākā vieta pasaulē!

Mans vectēvs, mammas tētis, bija leģionārs. Kamēr viņš Kurzemes cietoksnī aizstāvēja pēdējo Latvijas gabaliņu no padomju okupācijas, mana vecmamma ar abiem bērniem devās prom no Latvijas – vectēvs viņus pēc tam atrada Vācijas bēgļu nometnē. Kā tagad Ukrainu bēgļi, arī Latvijas bēgļi tolaik domāja, ka dzimtā zeme tūlīt būs brīva un varēs atgriezties. Tā nenotika.

Mans vectēvs, tēva tēvs, strādāja policijā. Vecmamma aizslēdza Subates mājas durvis, sēdās ar diviem puikām zirga ratos un devās uz evakuācijas kuģi Liepājā. Tētis visu mūžu runāja par savu zilo spēļu lācīti, ko atstājis uz palodzes, domādams, ka tūlī būs mājās... Pēc dažu gadu dzīves bēgļu nometnē, saprotot, ka Latvija tomēr nebūs brīva, bija jāpieņem cita mītnes zeme, jo Vācija tik daudzus miljonus

kodolieročiem. Vecāki teica, ka arī mums ir jāiet – Latvijā atrodas PSRS militārās bāzes, šī ir mūsu iespēja pievērst uzmanību. Hipiji, kas organizēja demonstrāciju, nezināja neko par Latviju, nosauca manu pusaudzi brāli par nacistu, un es jutos ļoti neērti.

Līdz ar PSRS sabrukumu arī latviešiem Austrālijā sākās pilnīgi citi laiki. Pasaule dzirdēja un runāja par to, kas notiek Baltijā – barikādes, tanki. Arī mūsu demonstrācijas ieguva citu noskaņu – tautastērpos lielā barā pulcējamies pilsētas centrā ar prieku un lepnumu, ka esam latvieši.

Kad Krievija 2014. gadā iebruka Krimā, teicu dēliem: mēs iesim protestēt – tā ir mūsu atbildība, mums tas jādara! Gājām ar plakātiem uz

Krievijas vēstniecību Rīgā. Bērni bija mazi un baidījās: mammiņ, vai uz mums nešaus? Protestētāju vidū toreiz bija daudz ārzemju latviešu, bet cilvēku bija maz un visi klusēja. Tolaik sapratu, ka sava viedokļa demonstrēšana nenotiek pati no sevis – pašam jābūt aktīvam, pašam jādomā, kā pievērst uzmanību. Kādam ir jāklīdz! Kad šogad 24. februārī Krievija iebruka Ukrainā, mēs ar dēliem atkal ņēmām plakātus un gājām. Tagad jau cilvēku bija liels pūlis, mans dēls stāvēja visiem priekšā un kļiedza. Protestēšana ir ne vien veids, kā izrādīt solidaritāti Ukrainai, bet palīdzēt sev. Manī mijās izmisums un lepnums, bet izešana ielās palīdzēja tikt galā ar tām šausmām, ko visi izjutām. Pēc

bēgļu nespēja uzņemt. Kā viņi negribēja prom no Eiropas! Bet – ko darīt? Bija jādodas turp, kur piedāvāja.

Austrālijā tolaik trūka cilvēku, viņi bēgļu noietnēs atlasīja imigrantus – cilvēkus zilām acīm un blondiem matiem, kas ātri asimilētos angļu-austrāliešu vidē un kultūrā. Latvieši un baltieši bija skaisti un austrāliešiem patika – viņus labprāt ņēma. Kuģa braucienus uz Austrāliju apmaksāja ar norunu, ka imigrantiem divus gadus jāstrādā valdības labā. Viņiem nekā nebija, viss bija jāsāk no nulles. Bēgļu gaitās devusies Latvijas inteliģence, modernie eiropieši, nonāca krietni mazāk attīstītās vietās. Abi mani izglītotie vectēvi strādāja uz dzelzceļa kaut kur tuksnesī Austrālijas dienē. Mana vecmāmiņa aizgāja uz pludmali divdaļīgā peldkostīmā, un viņai teica – tā nedrīkst. Anglietes-austrālietes vilka peldkostīmus, bet tie bija konservatīvāki, viengabalaini, noklāja vēderu. Atnāca pat pludmales kontrole!

Man ir neparasts stāsts par savām Austrālijā nonākušajām vecmāmiņām. Tēta mamma bija skolotāja lauku skolā. Latvijā bērniem mācot par pilknābjiem, viņa vienmēr domājusi: cik dīvainas radības! Nu viņa bija Austrālijā un varēja redzēt visas brīnišķīgās lietas – piemēram, Austrālijai raksturīgos melnbaltos putnus *magpie* (Austrālijas žagata). Vecmāmiņa teica: tikko nonākusi Austrālijā, tūliņ steigusi visu pētīt un priecājusies par putniem. Savukārt otra vecmāmiņa, māksliniece, par to pašu situāciju stāstīja pavisam ko citu: viņa vispār negājusi ārā – tikai sēdējusi un raudājusi, cik briesmīgā vietā nonākusi. Turklāt tur aiz loga bijuši tādi nejauki melnbalti putni, kas briesmīgi ķerca! Redz, kā ir: vienai vecmāmiņai Austrālija bija piedzīvojums, otrai – pasaules gals!»

PASTĒTE UN MARINĒTI GURĶI

«Vecāki mājās runāja latviski – latviešu ir arī mana pirmā valoda. Pārņākot mājās, gribēju mammai angļiski izstāstīt, kas notika skolā, bet viņa neklausījās. Teica – runā latviski! Tobrīd tas bija diezgan apgrūtināts, bet esmu pateicīga par šo nosacījumu. Vecāki vienmēr uzsvēra, ka mēs esam latvieši, visu bērnību dzirdēju stāstus

par Latviju. Mūs mācīja cerēt, ka Latvija reiz būs brīva, un tā bija liela vērtība. Kā es klausījies vecmammu stāstos par mazām orhidejām, kas aug un zied Latvijas mežos!

Brisbenā nezināja, kas ir Latvija. Viņi nevarēja izrunāt manu vārdu un nesaprata, no kurienes esam. Un tad vēl tās jocīgās skolas maizītes... Austrālijas skolās kopīgu pusdienu nebija – katram bērnam vecāki deva līdzī kārbiņu ar maizītēm. Visiem bērniem līdzī bija baltmaize ar šķiņķi vai sieru, vai melno, garšīgo rauga pastu *Vegete*, ko ēd tikai Austrālijā, bet man katrreiz bija rupjmaize vai saldskābmaize ar pastēti un marinētiem gurķiem! Man garšoja, bet vienlaikus bija kauns, jo citi bērni smējās. Mans holandiešu izcelsmes vīrs stāstīja, ka arī viņam Austrālijas skolā bija citādākas maizītes – baltmaize ar šokolādi. Viņš savas maizītes varēja iztirgot, bet manas neviens negribētu... Visiem ārpus Latvijas augušajiem latviešiem ir atmiņas par citādajām skolas maizītēm. Zinu stāstu, kur Norvēģijā bērnam deva uz skolu biezpienu, un vecākiem pat bija nepatīkšanas, ka bērns netiek pienācīgi barots.

Latvieši, kam bija svarīgi saglabāt savu identitāti, bēgļu gaitās turpināja dzīvot kā latvieši, un ēdiens ir ļoti spēcīga identitātes saglabāšanas daļa. Tas ir pēdējais, kas paliek, – vecmāmiņas gatavotā ēdiena garša, bērniības garša, mājas garša. Atceros ciemošanos pie Brazīlijas latviešiem, kas bija prom jau vairākās paaudzēs un gandrīz nerunāja latviski. Viņi visi kā viens jautāja: lūdzu, pastāstiet, kā tad īsti skābē kāpostus! Un sēnes! Latvieši no paaudzes paaudzē turpina sēņot pat tajās valstīs, kur neviens cits to nedara.

Kāda Anglijas latviete reiz stāstīja, ka mājai blakām bijis mežs, kur viņa gāja sēņot, un kaimiņi uz to skatījušies ar lielām aizdomām. Reiz pat izsaukuši policiju! Policists jautājis, ko viņa ar tām sēnēm darīs – tās taču ir indīgas. Latviete atbildējusi – ja tās sēnes būtu indīgas, es jau sen būtu mirusi.»

ZEMĒNU TŪTA CENTRĀLTIRGŪ

«Bija 1991. gads. Man bija 19 gadi, kad beidzot ieraudzīju Latviju. Pirmais, ko dara latvietis, atgriežoties

savā zemē, – noliek ziedus pie Brīvības pieminekļa. Tas bija ļoti emocionāls brīdis! Vēl es aizgāju uz Centrāltirgu un nopirku lielu papīra tūtu ar zemenēm. Austrālijā zemenes ir cietas un skābenas, it kā negatavas, bet Latvijā no tām šķīda tumšsarkana, smaržīga sula. Apēdu veselu kilogramu – neko tik garšīgu nebiju ēdusi.

Bija lietas, ko Latvijā nesapratām. Viss bija uz taloniem. Mazos gabaliņos dalījām vienu šokolādes tāfelīti, un tā bija tik garšīga! Esmu ļoti jutīga uz smaržām. Te bija briesmīgas kāpņu telpas, bet brīnišķīgi cilvēki – vienkāršība un sirsnība pacēlās pāri visam.

Sadraudzējāmies ar fotogrāfu Juri Krieviņu – viņš mūs ar savu žiguli veda uz Latgali. Mašīnai bija norullēts logs, un kāda veca sieviņa, uzzinādama, kas un no kurienes esam, pienāca, saķēra manu roku un teica: «Brauc mājās, meitiņ, brauc mājās!» Šie vārdi mani ļoti, ļoti uzrunāja – bija sajūta, ka tiešām tā jādara.

Meklējām dzimtas mājas – atradām, un tās bija pilnībā sagrautas. Vecmāmiņa ar roku bija uzzīmējusi savu *Cirgaļu* māju dārza plānu – kur un kas tajā ziedējis. Lai gan bija pagājuši piecdesmit gadi, mēs tomēr atradām vecmammās puķītes!

Kad devāmies mājupceļā, Latvijā sākās pučs. Tobrīd bijām Londonā. Mani vecāki ļoti gribēja tikt atpakaļ uz Latviju – viņi gribēja būt te klāt.»

MAN BIJA JĀBŪT LATVIJĀ

«Vienlaikus biju latviete, kas dzīvo Austrālijā, un austrāliete, kas dzīvo Latvijā. Nemītīgi krāju naudu, lai atlidotu uz Latviju. Tas bija ļoti dārgi – dzīve ritēja ar domu, ka būšu Latvijā ja ne nākamgad, tad aiznākamgad noteikti! Es biju uzaudzīnāta par latvieti. Vecākiem tas izdevās, un esmu par to pateicīga.

Austrālijas universitātes bakalaura darba tēmā izvēlējos pētīt Latvijas muzejus – tā bija iespēja atbraukt un brīdi palikt. Tad kopā ar topošo vīru piedāvājam Latvijas Muzeju biedrībai izveidot mājaslapu. Nebija tāda brīža, kad izdomāju – viss, es pārceļos uz Latviju, lieku mantas konteinerā! Pārceļšanās notika pamazām, līdz pienāca brīdis, kad Latvijā bijām

Mūsu lauku mājas ar ozolu.

Mana vecmamma ar divām māsām pēc atgriešanās Latvijā no bēgļu gaitām Krievijā 1919. gadā. Viņu mēteļi šūti no segām.

Mana vecvecmamma un vecvectēvs ar manu vecmammu un viņas māsu bēgļu gaitās 1. pasaules kara laikā, viņi nodzīvoja Holmā, Krievijā.

Tas bija
briesmīgi –
Latvijā
atvainoties,
ka nerunāju
un nesaprotu
krieviski!

aizkustina vismelnākajā tumsā
logos iedegtas gaismiņas...

Jau pirmoreiz ieraugot Latvijas dabu, sapratu, cik Austrālija ir asa un izžuvusi, turklāt tur ir čūskas un citi radījumi, no kuriem jāuzmanās. Bet Latvijā! Te mežos ir dziļas, mīkstas sūnas, kurās var iegulties un aizmigt kā pasakā. Un plāvā var iebrist un saplūkt klēpi ar puķēm – fantastiski! Latvietim ar dabu vienmēr bijušas un būs īpašas attiecības.

Pie manas senču mājas Pampāļu pusē aug liels ozols, kas bijis līdzās mūsu ģimenei visos vēsturiskajos brīžos. Esmu saskaitījusi, ka mani senči trīs paaudzēs ir devušies bēgļu gaitās. Mana vecvecmāmiņa Pirmā pasaules kara laikā devās bēgļu gaitās uz Krieviju. Manas vecmāmiņas ģimene nošāva savus suņus un devās bēgļu gaitās Otrajā pasaules karā. Mana mamma bija bērns, kad devās prom no Latvijas. Es esmu dzimusi svešumā. Ozols ir redzējis visu mūsu dzimtas stāstu – arī to, kā mani bērni mācās staigāt, turoties pie tā raupjās mizas.

Kad sākās karš Ukrainā, mājās runājām – ko darīsim, ja arī mums būs jādodas bēgļu gaitās? Dzirdot par tām zvērbām, kas notiek Ukrainā, nevaru apgalvot un solīt, ka es paliktu te. Bet kā aizbraukt no ozola – to es nespēju iedomāties. Līdzīgu paņemtu to nevarētu... Kas ar ozolu notiktu, kad viņa dzimta atkal būtu prom?» ■

vairāk nekā Austrālijā un galu galā palikām te pavisam.

Savulaik ik pa brīdim izjutu diskomfortu, jo nezināju krievu valodu – bija reizes, kad bija grūti iepirkties vai saņemt kādu pakalpojumu, jo mani nesaprata. Tas bija briesmīgi – Latvijā atvainoties, ka nerunāju un nesaprotu krieviski! Man kā antropoloģei ir bijis ļoti interesanti vērot, kā mainās sabiedrība, bet daudzus citus ārzemju latviešus šī pieredze aplauza – viņi nesajutās te gaidīti.»

OSOLS SENČU PAGALMĀ

«Cik varam, aizlidojam uz Austrāliju, bet tas ir ļoti dārgi – lidojums vienam cilvēkam izmaksā ap 2000 eiro, turklāt ceļā no Latvijas māju durvīm

līdz Austrālijas māju durvīm jāpavada 32 stundas. Tas ir tāds nogurums, ka vajag nedēļu, lai atkoptos!

Man reizēm pietrūkst Austrālijas subtropu siltā gaisa. Esmu gājusi uz Zoodārza Tropu māju un domājusi – varbūt tur to sajutišu, bet nē – galīgi nav tas! Kādreiz man pietrūkst arī austrāliešu relaksētās vienkāršības un ziemā – saules. Tomēr Latvijas gadalaiku mijā ir tāds skaistums un visām dabas norisēm ir tik saprotama nozīme! Pavasarī priecājos un Lieldienās pateicos par katru pirmo zaļo asniņu – tā ir pilnīga katarse, jo Austrālijā Lieldienās ir rudens. Un Ziemassvētki! Austrālijā tad ir vasara ar spožu sauli un neizturamu karstumu, kamēr Latvijā mani līdz asarām